

PHA 302 PREHİSTORİK EKONOMİ-EKOLOJİ

KONU 14: GENEL DEĞERLENDİRME

Tarımın benimsenmesi, insanlık tarihindeki en temel değişimdi. Bu olay, yalnızca yerleşik toplumları ortaya çıkarmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun kendisini de kökten değiştirdi. Avcı-toplayıcı gruplarda eşitlik esastı ama yerleşik toplumlar neredeyse kuruldukları andan başlayarak, toplum içinde gittikçe daha çok sayıda artan uzmanlıkların, dini, siyasi ve askeri seçkin sınıfların ve toplumu yönetme gücüne sahip bir devlet kavramının doğmasına yol açtı. Bu değişimlerin temelinde, besin sahipliğine getirilen yeni bakış açısı yatıyordu. Avcı-toplayıcı gruplar genellikle bitki ve hayvanları, bireylere “ait” değil, herkesin yararlanabileceği varlıklar olarak değerlendirirler. Bitki ve hayvanlar vahşi doğadan elde edilir. Bunlar çoğunlukla, besinin yaşlı topluluk üyeleri tarafından ne şekilde paylaşılması gerektiğine ilişkin güçlü toplumsal gelenekler vasıtasıyla değerlendirilir. Oysa tarım, besinlerin bireyler ya da daha büyük kuruluşlar tarafından sahiplenilmesi düşüncesini doğurmuştur. Tarlalarda ürün yetiştirme ve hayvan sürüleri besleme etkinlikleri, kullanılan kaynakların ve üretilen besinlerin “mal” olarak görülmesine yol açmıştır. Bu etkinlikler sırasında, avcılık-toplayıcılığa oranla daha fazla zaman ve çaba harcanması bu eğilimleri daha da artırmıştır.

Tarımın avcılık-toplayıcılığa karşı en büyük üstünlüğü, harcanan daha fazla çabanın karşılığı olarak daha küçük bir alandan, çok daha fazla miktarda besin sağlamasıdır. Tarımla uğraşan kişi böylesine büyük bir çaba harcadıktan sonra, genellikle ailesinin acil ihtiyaçlarından çok daha fazla miktarda besin elde eder. Bu fazlalık, besin üretimiyle uğraşmayan bireyleri desteklemekte ve beslemekte kullanılabilir. Tarımla uğraşmayan

insanlar büyük olasılıkla, toplum için çanak-çömlek, taş aletler ve diğer özel amaçlı malzemeler üreten zanaatkarlardı. Ama önceleri dinsel, ardından siyasi olduğu tahmin edilen yönetici gruplar kısa süre içinde bu dağıtım işini kendi ellerine aldılar. Tarımla uğraşan köylülerden besin toplayan ve bu besinlerin toplumun diğer kesimlerine dağıtılması işlerini düzenleyen büyük idari, dinsel ve askeri seçkinler sınıfının ortaya çıkmasıyla karmaşık ve hiyerarşik toplumlar oluştu. Bununla birlikte, eşitsiz toprak ve dolayısıyla besin mülkiyeti de hızla ortaya çıktı. Bunların her birini detaylarıyla örnekler vererek derste inceleyeceğiz.